

TALOUSARVIOALOITE 710/2004 vp

Määrärahan osoittaminen kuulo- ja puhevammaisten riittävien tulkkipalveluiden saamiseen

Eduskunnalle

Talousarvioesityksen perusteissa esitetään talousarvion tavoitteissa pyrkimys edistää vammaisten mahdollisuutta toimia yhteiskunnassa. Tämä tavoite on hyvä, mutta talousarvioesityksen resurssit eivät tältä osin ole riittävät, jotta yhteiskunnallisen toimimisen helpottaminen näkyisi tasa-arvoisesti vammaisten arjessa.

Esimerkiksi viittomakielen tulkkipalveluissa esiintyy edelleen jokapäiväistä elämää hankaloittavia ongelmia, jotka kuurojen yhdistykset ja kuulo- ja puhevammaiset itsekin ovat nostaneet esille. Kysymys on erityisesti kuulo- ja puhevammaisten oikeudesta tasavertaiseen osallistumiseen yhteiskunnassa. Ihmisten välinen vuorovaikutus on yksi keskeisimpiä ihmisyyteen liittyviä asioita. Kyse on muun muassa ihmisten oma-toimisesta suoriutumisesta ja täysivaltaistumisesta, perusoikeuksien toteutumisesta, tasa-arvosta ja yhteiskunnallisesta demokratiasta.

Meillä on yli 5 000 vaikeasti kuulovammaista henkilöä ja useita tuhansia vaikeasti puhevammaisia henkilöitä. Toimiva viittomakielen tulkkipalvelu on heille avain kaikille kansalaisille tarjottujen palvelujen ja tiedon saavutettavuuteen sekä viittomakielisen kuulo- tai puhevammaisen ja kuulevan väliseen tasavertaiseen vuorovaikutukseen. Kuulo- ja puhevammaisen näkökulmasta tulkkipalvelu on keskeisin tasavertaisista osallistumisesta ja mm. koulutuksellisia ja sosiaalisia oikeuksia turvaava palvelu. Ilman hyvin toimivaa tulkkipalvelua heillä on ilmeinen vaara jäädä syrjään yhteiskunnassa. Tulkkipalvelut sisältyvät vammaispalvelulain nojalla kunnan eri-

tyisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Vammaisjärjestöt ovat tuoneet esille ongelmana tulkkipalvelujen toteuttamiskäytännöissä suuren kuntakohtaisen vaihtelun. Lain asetuksessa tulkkipalvelut on jaettu asiantuntijakokoukseen ja opiskelijatulkkipalveluun.

Asiantuntijakokouksen minimiksi on määritetty 120 tuntia kalenterivuodessa. Kunnissa on kuitenkin vakiintunut nurinkurinen käytäntö, jonka mukaan minimimäärä merkitsee samalla myös enimmäismäärää. Käytäntö on selvästi ristiriidassa vammaispalvelulain 3 pykälän kanssa, jonka mukaan palvelut tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Tuntikatkon lisäksi palvelun käyttöä vaikeuttavat rahoittajien ja palvelun tarjoajien väliset kiistat kustannuksista ja niiden korvaamisesta. Pahimmassa tapauksessa ne ovat estäneet tulkkipalvelujen käytön kokonaan tai osittain joissakin tapauksissa.

Opiskelijatulkkipalvelun ongelmat liittyvät myös yleensä rahoitukseen. Perusopetuslain mukaan "kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä". Peruskoulun jälkeisestä opiskelusta tällaista lainnojaista selkeää vaatimusta ei ole, vaikka niidenkin osalta tarpeen mukainen palvelutaso pitäisi järjestää. Kiistaa nousee usein siitä, kenelle rahoitus kuuluu, sekä siitä, millaiset resurssit tulkkipalvelulle on järjestettävä. Ongelmatilanteissa kuulo- tai puhevammaisen opiskelija joutuu kantamaan seuraukset, vaikka hänellä olisi lain mukaan oikeus saada opiskelijatulkkipalvelua ja vaikka hän ei voi

vaikuttaa rahoituksen järjestymiseen millään tavalla. Opiskelija joutuu mm. siirtämään opintoja, pitämään väli vuoden tai jopa keskeyttämään jo aloitetut opinnot. Edellä mainittujen syiden vuoksi osa opiskelijoista joutuu opiskelemaan puutteellisten tulkkauksjärjestelyjen varassa tai jopa kokonaan ilman tulkkia.

Vuodesta toiseen samanlaisina jatkuvat ongelmat sekä asioimis- että opiskelutulkkauksen saralla aiheuttavat sen, että ammattitaitoisia tulkkeja häviää työmarkkinoilta. Pula tulkeista onkin jatkuva ilmiö koulutusmäärien kasvusta huolimatta. Palvelun järjestämisessä esiintyvät ongelmat ovat myös aiheuttaneet suuria alueellisia eroja sekä palvelujen saatavuudessa että laadussa.

Jokaiselle, jolla lain mukaan on oikeus tulkkipalveluun, tulee turvata mahdollisuus todella käyttää sitä. Lakiin perustumattomat maksimituntimäärät, rahoituksesta nousevat kiistat tai

kielellisten oikeuksien toteutumattomuus eivät saa olla esteenä tulkkipalvelujen käytölle ja kuulo- ja puhevammaisten aktiiviselle osallistumiselle yhteiskunnassa. Tulkkipalvelun tarpeen ja muodon määrittelyn tulee perustua ensi sijassa palvelua käyttävien henkilöiden omaan tarpeeseen ilman tuntirajoituksia. Uuden viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakielen etätulkkauksen kehittämiseen tulee myös kehittää ja turvata tämän uuden palvelumuodon kehittämiseen resursseja.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2005 talousarvioon momentille 33.32.30 lisäyksenä 1 200 000 euroa kuulo- ja puhevammaisten riittävien tulkkipalveluiden saamiseen.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2004

Leena Rauhala /kd